

REKTOR

Regeringskansliet
a.remissvar@regeringskansliet.se

2018-03-29

Dnr C2018/44

REMISSVAR

Karlstad universitet har genom remiss, daterad 2017-12-20, givits möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet *Ett land att besöka, En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring* (SOU 2017:95).

Bakgrund

Enligt ett regeringsbeslut från oktober 2016 gavs i uppdrag att ta fram och *föreslå en sammanhållen politik för hållbar turism och växande besöksnäring* med syfte att dels stimulera besöksnäringen, dels att lyfta fram jämställdhets- och hållbarhetsperspektiv inom näringen. I betänkandet föreslås att riksdagen fattar beslut om ett "nytt övergripande politiskt mål för hållbar turism och växande besöksnäring: *att öka besöksnäringens och turismens bidrag till hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i hela landet*". Vidare finns i utredningens uppdrag en målsättning om att beakta hållbarhetsperspektiven inom besöksnäringen som integrerade (miljömässigt, socialt, ekonomiskt) och ej som separata. Dessutom väntas utredningen förorda hur en samverkan och samordning mellan besöksnäringen och offentliga aktörer kan förbättras.

Betänkandets förslag

Utredningen förordar att regeringen utvecklar, fattar beslut och implementerar en nationell strategi rörande hållbar turism och växande besöksnäring där de politiska målen tydliggörs. Parterna som ansvarar för utvecklingen av strategin ska vara besöksnäringen, statliga myndigheter, regioner, kommuner och civilsamhället. Vidare lyfter utredningen fram ett antal särskilt strategiska insatsområden: digitalisering, kompetensförsörjning, utveckling innovation och forskning, tillgänglighet, naturturism, kulturturism, måltidsturism, evenemang och stora möten samt företagens villkor inom besöksnäringen. Inom samtliga insatsområden ska det framgå hur målsättningarna om hållbar turism och en växande besöksnäring ska nås. Vidare föreslår utredningen ett Nationellt besöksnäringensforum vars främsta uppdrag ska vara framtagandet och implementeringen av den nationella strategin. I utredningens förslag beskrivs även inrättandet en ny nationell funktion för utveckling och innovation, vars syfte ska vara att på långt sikt stärka kunskapsutvecklingen och innovation inom insatsområdena, som ett stöd för företagets och regionernas utvecklingsarbete. I betänkandet föreslås dessutom en stärkt myndighetssamordning där Tillväxtverket är sammankallande. Utredningen har även haft som uppdrag att kartlägga "besöksnäringens behov, utmaningar och hinder för en hållbar utveckling" och föreslå åtgärder och konkreta insatser. Dessa inkluderar bland annat att lansera ett antal forsknings- och innovationsinsatser inom besöksnäringens område.

Karlstads universitets synpunkter

Besöksnäringen har tidigare inte prioriterats som ett politiskt område, vilket har påverkat såväl utbildnings- som forskningssatsningar. Vi menar därför att utredningens huvudsakliga förslag om att riksdagen ska fatta beslut om ett nytt övergripande politiskt mål för hållbar turism och växande besöksnäring, är angeläget.

En samlad strategi för utvecklingen av besöksnäringen kan stärka besöksnäringens roll gentemot andra sektorer och på så sätt lyfta upp dess betydelse för samhällets utveckling. I likhet med utredningens förslag anser vi att besöksnäringens roll behöver stärkas i arbetet med hållbarhetsmålen (miljömässigt, socialt och ekonomiskt). Vi anser att det är angeläget att synliggöra besöksnäringen som en central del av ett hållbart samhällsbyggande. En hållbar besöksnäring kan inte separeras från andra områden såsom stads- och landsbygdsutveckling eller samhällsplanering. Det krävs mer kunskap och forskning om besöksnäringens förutsättningar, effekter och betydelse för att hantera och utveckla en växande och hållbar besöksnäring. Detta behövs för att trygga besöksnäringens utveckling över tid, vilket även ställer krav på ökade resurser till forskning och utbildning inom detta fält.

Strategiska insatsområden

I utredningen lyfts nio strategiska insatsområden fram. I förslaget anges att dessa områden ska ses som nutida förslag som bör utvecklas över tid. Vi ställer oss dock frågande till valet av enbart ett fåtal insatsområden, och vilka effekter detta kan få.

- Vi ställer oss tveksamma till förslaget om att prioritera vissa insatsområden, då uppräknningen kan upplevas vara godtycklig och saknar motivering. Prioriteringen riskerar att utesluta andra strategiskt viktiga delar av svensk besöksnäring. Detta frångår även syftet att belysa besöksnäringen som en helhet och som en del av ett hållbart samhällsbyggande.
- Vi ställer oss tveksamma till att identifiera mer nischade segment av besöksnäringen som insatsområden, såsom *Måltidsturism*, som skulle kunna ingå som undertema i insatsområdet *Kulturturism*.

Organisering

Utredningens förslag om ett inrättande av ett *Nationellt besöksnäringforum* anser vi vara en positiv åtgärd, under förutsättning att dess grunduppdrag blir att ta fram den nationella strategin för hållbar turism och en växande besöksnäring. Utredningen föreslår att forumet ska vara självständigt och verka under en tidsperiod om 5-8 år. Uppdraget handlar om att utveckla, koordinera och implementera den nationella strategin.

Vår rekommendation är att det framtida Nationella besöksnäringforumet bör sätta långsiktighet, hållbarhet och kontinuitet i fokus, genom att beakta följande:

- Ta tillvara existerande kompetens, kunskap och etablerade strukturer för innovation och kompetensförsörjning för att främja framtidens besöksnäring. Idag bedrivs samverkan mellan akademi, besöksnäringens branscher och offentlig sektor kring forskning, utbildning och innovation. Ett nytt besöksnäringforum behöver ta tillvara på existerande samarbeten och bidra till ett underifrånperspektiv i utvecklingen av en nationell strategi för besöksnäringen. Samverkan är av vikt för att sprida kunskap till utbildningssystemet och för att stärka kompetensen inom besöksnäringen.

- Etablera ett antal nodorganisationer där det offentliga, besöksnäringen och akademien möts i ett regionalt och lokalt sammanhang.
- Ge Tillväxtverket i uppdrag att skapa en nationell plattform för kunskapsspridning och lärande inom besöksnäringen.

Digitaliserad besöksnäring

I utredningens kapitel 5.4 lyfts vikten av digital innovation fram och att innovation idag sker i samspelet mellan aktörer inom offentlig verksamhet, näringsliv, civilsamhälle och slutanvändare av olika produkter och tjänster.

- Vi hävdar att hänsyn bör tas till redan etablerade forskningsmiljöer vid svenska lärosäten, som genomför projekt om den digitala utvecklingen inom besöksnäringen. Utredningen saknar koppling till aktuell forskning som bedrivs exempelvis inom forskargruppen Geomedia vid Karlstads universitet, liksom andra forskningsmiljöer nationellt.
- Vi efterlyser en bredare tolkning av innovationsbegreppet. Utredningen sätter fokus på möjligheterna som den teknologiska utvecklingen skapar, men missar att diskutera mångfalden av innovationer som är av värde för besöksnäringen. Det krävs mer kunskap och förståelse för hur innovation inom besöksnäringen kan ske, i en sektor som är tjänste- och servicebaserad och inkluderar ”mjuka” värden som exempelvis natur och kulturreсурser. Innovationer inom besöksnäring bör ta hänsyn till platsen och dess sociokulturella värden för olika aktörer; offentliga aktörer, lokalbefolkning, säsonganställda, entreprenörer etc. Utveckling och innovation kräver därför ett underifrånperspektiv, med fokus på själva innovationsprocessen, snarare än enbart produktorienterade tekniska lösningar.

Kompetensförsörjning

Utredningen visar att företag inom besöksnäringens branscher ser ett behov av att rekrytera anställda med högre utbildning, samtidigt som utbildningsnivån är lägre jämfört med den internationella marknadens. I vissa länder i Europa går branschföreträdare samman för att främja de högre utbildningarna inom sina områden, något som fortfarande saknas i Sverige.

- Vi efterlyser en tydligare strategi för hur högre utbildning bör prioriteras inom såväl arbetskraft som besöksnäringen som helhet för att öka den svenska konkurrenskraften.
- Vi hävdar att det krävs särskilda satsningar inom utbildningsutbudet som kopplas dels till nuvarande behov inom besöksnäringen, dels till mer långsiktiga målsättningar om att etablera ett starkare innovationsstödssystem för besöksnäringen. Utbildningsutbudet och kompetensförsörjningen bör tydligare förankras i samtliga strategiska insatsområden som lyfts fram i betänkandet. Utbildning och kompetensförsörjning är centralt för att främja ett hållbart samhällsbyggande, som tangerar turismens roll i planeringsfrågor och regional tillväxt.
- Vi anser att det läggs för lite vikt vid behovet av nyrekrytering av sökanden till turismutbildningarna på olika utbildningsnivåer, för att säkra en mer långsiktig kompetensförsörjning. Idag brottas särskilt gymnasieskolor och universitet/högskolor med ett minskande söktryck till turismutbildningarna.

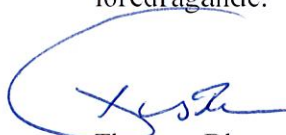
- Vi vill undvika att det sker en likriktning av turismutbildningarnas innehåll och nivåklassificeringar i utbildningssystemet. I utredningen lyfts t. ex. behovet av att öka inslagen av arbetsmarknadsförlagd utbildning på universitetsutbildningarna. Denna typ av praktik är relevant för studenterna, men det är samtidigt viktigt att skillnaderna mellan de olika utbildningsnivåerna (gymnasium, YH och högskola/universitet) tydliggörs för både besöksnäringen och potentiella studenter, utifrån karriärvägar, akademisk nivå och behörighetskrav.

Utveckling, innovation och forskning

- Vår rekommendation är att beakta och stärka den kunskap och kompetens om besöksnäringen som finns vid etablerade forskningsmiljöer i arbetet med den nationella strategin och de prioriterade insatsområdena. Det finns ett flertal lärosäten i Sverige som har bedrivit turismforskning under många år, men resultaten av denna forskning lyfts ej fram i utredningen. Nya forskningsinstitut såsom RISE lyfts fram som viktiga aktörer, men de har ingen tidigare koppling till forskning om turism och besöksnäring utan enbart till innovationsfrågor inom andra näringar.
- Vi vill betona betydelsen av de utmaningar som lyfts fram i utredningen i förhållande till forskningens finansiering och villkor, och att de måste hanteras genom riktade forskningssatsningar inom besöksnäringens område i linje med de förslag som presenteras i utredningen.
- Vi stödjer en förändring av Standard för svensk indelning av forskningsområden för forskning inom turism och besöksnäring; inrättandet av forskarskolor; insatser för att höja kompetens om besöksnäring och turism hos forskningsfinansiärer; förändrade krav på bedömargrupper och kompetenser; utökade forskningssatsningar genom statliga forskningsråd; att peka ut besöksnäring och turism som ett strategiskt område inom forskning och innovation; samt incitament för företag och forskare att samverka, skulle kunna vara ett led i att förbättra förutsättningarna för forskning om turism och besöksnäring samt öka dess relevans.
- Vi vill lyfta fram forskningens roll och betydelse för *samtliga* insatsområden (inte enbart inom Måltidsturism och Evenemangs- och möteslandet Sverige), särskilt med tanke på att utredningen betonar besöksnäringens roll för ett hållbart samhällsbyggande.

Med vänliga hälsningar

I detta ärende har Thomas Blom beslutat och Cecilia Möller har varit föredragande. Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Daniel Frisé, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.
föredragande.

Thomas Blom

Cecilia Möller